

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ
ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор АДІ ДВНЗ «ДонНТУ»
М.М. Чальцев
12.05.2011 р.

Кафедра «Суспільні науки»

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ 1-ГО КУРСУ ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ)**

20/44-2011-15

Затверджено:
навчально-методична комісія
факультету «Економіка та
управління»
Протокол № 8
від 20.04.2011 р.

Затверджено:
кафедра
«Суспільні науки»
Протокол № 13
від 02.04.2011 р.

УДК 94(477) (07)

Методичні рекомендації до вивчення курсу «Історія України» (для студентів 1-го курсу всіх спеціальностей) [Електронний ресурс] / укладачі: О.В. Ковальова, М.А. Шипович, В.П. Лук'яненко. – Горлівка: ДВНЗ «ДонНТУ» АДІ, 2011. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): 12 см. – Системні вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; WINDOWS 98/2000/NT/XP; MS Word 97-2000. – назва з титул. екрану.

Методична розробка містить пояснювальну записку, програмний матеріал до вивчення дисципліни «Історія України», плани семінарських занять. Подаються методичні поради щодо самостійної роботи. Перелік запитань для контролю знань, а також список рекомендованої літератури та першоджерел.

Укладачі:

Ковальова О.П., к.і.н., доц.
Шипович М.А., к.і.н., доц.
Лук'яненко В.П., к.і.н., доц.

Відповідальний за випуск:

Ковальова О.В., к.і.н., доц.

Рецензент:

Гречко І.В., к.і.н., доц.
каф. «Суспільні науки»

© Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут, 2011

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Робоча навчальна програма з курсу «історія України»	6
Тематичний план	12
Семінари з «Історії України»: як до них готуватися та стати активним учасником	13
Тематика, запитання, рекомендована література до семінарських занять та колоквіумів	15
Перелік запитань до 1 модульно-рейтингового контролю знань студентів.....	37
Перелік запитань до 2 модульно-рейтингового контролю знань студентів.....	42
Перелік запитань до рефератів	46
Методичні рекомендації щодо підготовки студентів до підсумкового контролю знань	49
Перелік запитань до іспиту	51
Список рекомендованої літератури	56

ВСТУП

Базовій навчальній дисципліні «Історія України» належить найважливіше місце в системі освіти. Адже інтелектуальний потенціал працівників визначається не тільки глибокими спеціальними знаннями, а й високими громадянськими і національно-патріотичними якостями. Історія України – більше, ніж наука. Вона, як це і має бути в цивілізованій країні, є частиною національного світогляду, складовою загальної культури як суспільства, так і людини.

Засвоєння матеріалу історії рідної країни передбачає поглиблення знань студентів про багату і трагічну історію України, її народу та культуру. При цьому головна увага приділяється історії українського національного руху, історії української державності.

Це може стати підґрунтям для усвідомлення ролі й місця держави у світовому геополітичному просторі як у давні часи, так і сьогодні. Сформована таким чином громадянська позиція допоможе майбутньому спеціалісту посісти гідне місце у суспільстві.

Запропонований методичний посібник призначено для студентів I-го курсу навчання всіх спеціальностей. Завдання даного методичного посібника полягає в тому, щоб допомогти студентам краще організувати свою самостійну роботу з метою глибокого засвоєння героїчної і водночас трагічної історії багатостраждального українського народу і на цій основі сформувати у майбутніх спеціалістів відроджуваної Української держави національну історичну свідомість. Довідкове видання допомагає студентам засвоїти категоріально-понятійний апарат історичної науки, конкретно-історичні методи пізнання політичних явищ і процесів, основних закономірностей вітчизняної історії.

Виходячи з концепції відродження національної історичної науки у вищій школі, автори запропонованого методичного посібника поставили перед собою наступні завдання:

- допомогти студентам якомога швидше навчитися раціонально планувати свою роботу під час підготовки до занять з курсу «Історії України»;
- сприяти розвиненню у них навичок глибокого вивчення історичних джерел, документів, наукової літератури, публікацій в періодичних виданнях, рекомендованих до тем занять, на основі принципів науковості, об'єктивності, гуманізму та загальнолюдських цінностей;
- навчити студентів логічно і послідовно викладати фактичний матеріал з історії України, а також показувати, який внесок вклав український народ у розвиток світової цивілізації;
- формувати у свідомості майбутньої інтелігенції об'єктивні знання з історії України, правильно трактувати ті її періоди, які або були сфаль-

сифіковані, або належать до так званих «білих плям».

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- основні епохи в історії людства та її хронологію; витоки української нації та її місце в загальнолюдських процесах; суспільно-економічні, політичні, культурні процеси історичного розвитку українського народу; хронологію, етнологію, державотворчі, культурологічні, конфесійні принципи періодизації історичного розвитку України; історичні події; зародження та розвиток українського етносу, державності, національно-державного відродження;
- процеси побудови суверенної демократичної держави; діяльність історичних осіб, політичних партій.

Вміти:

- аналізувати історичні процеси, події, факти; брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми; займати громадську позицію;
- користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної науки, історичними джерелами та довідковими матеріалами з історії України, всесвітньої історії;
- критично оцінювати історичну спадщину;
- вміти застосовувати здобуті знання під час аналізу сучасних процесів розвитку України.

Тематика контрольних робіт розроблена з урахуванням місця і ролі того чи іншого історичного періоду в долі українського народу. Чільне місце відводиться темам, в яких вивчаються переломні моменти української історії: «Хмельниччина» чи «Боротьба українського народу за відродження національної державності в 1917-1921 рр.».

Студенти повинні оволодіти методами роботи з першоджерелами, працями вчених істориків тощо. Студент мусить уважно вивчити історіографію даного питання і спеціальну літературу та історичні джерела.

Викладені у даній методичній розробці рекомендації та поради допоможуть студентам глибше оволодіти цікавим і багатим курсом історії України, зрозуміти волелюбний, талановитий український народ, підвищити рівень національної свідомості.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

ТЕМА 1. Вступ: предмет і завдання навчального курсу. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.

Предмет і завдання курсу «Історія України». Проблематика й структура курсу. Проблеми періодизації історії України. Історіографія курсу «Історія України». Концепції історії України. Вплив природно-географічних факторів на розвиток історії України.

Первісні люди. Племена трипільської культури. Побут і вірування стародавнього населення. Кімерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави. Розселення та заняття східних слов'ян. Виникнення державних об'єднань. Боротьба з кочівниками. Східні слов'яни на території України.

ТЕМА 2. Давньоруська держава: основні етапи політичного розвитку.

Передумови утворення держави на Русі. Зростання ролі Києва. Соціально-економічний та політичний розвиток Київської держави. Військові походи Святослава. Запровадження християнства на Русі. Володимир Великий. Піднесення Київської держави за Ярослава Мудрого.

ТЕМА 3. Феодальна роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство у XIV-XVI ст.

Розпад держави після смерті Ярослава Мудрого. Міжусобиці. Володимир Мономах. Культура Київської Русі. Історичне значення Київської Русі. Причини роздробленості. Державне відокремлення земель-князівств. Київська, Переяславська й Чернігівська землі: територія й кордони. Виникнення Галицько-Волинського князівства, його соціально-економічний і політичний розвиток. Данило Галицький. Заснування Львова. Культурні досягнення князівства.

ТЕМА 4. Українські землі під владою іноземних держав (XIV-XVI ст.)

Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського. Польська експансія на українських землях наприкінці XIV – в середині XVI ст. Люблінська унія. Соціально-економічні процеси. Церковне життя. Берестейська унія. Культура України в XIV–XVI ст.

ТЕМА 5. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ.

Українська колонізація Подніпров'я й Запоріжжя. Джерела та причини виникнення українського козацтва. Перший гетьман. Посилення ролі козацтва. Наростання соціального протесту після унії 1569 р. Форми соціального протесту. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання під проводом Косинського, Наливайка. Народні рухи 20-30 рр. Тарас Федорович (Трясило). Яків Остриця. Придушення повстань. Роль братств у визвольній боротьбі.

ТЕМА 6. Визвольна війна українського народу під керівництвом Б. Хмельницького (1648-1657).

Причини, характер та рушійні сили визвольної війни. Богдан Хмельницький. Початок війни. Перші перемоги на Жовтих Водах, під Корсунем. Розгром польсько-шляхетських військ під Пілявцями. Народні герої: М. Кривоніс, І. Богун, Д. Нечай. Зборівська битва. Битва під Берестечком 1651 р. Зборівська та Білоцерківська угоди. Формування території війська Запорозького. Органи влади та управління. Переяславська рада 1654 р. Березневі статті 1654 р. та ставлення до них різних суспільних верств та церкви в Україні. Політичне становище України після Переяславської ради. Продовження війни з Польщею. Загострення стосунків із Москвою після Віленського перемир'я 1656р. Смерть Богдана Хмельницького.

ТЕМА 7. Україна у XVIII ст. Остаточна ліквідація царизмом її автономного устрою.

Розвиток подій в Україні після смерті Богдана Хмельницького. Боротьба старшинських угруповань за владу в Україні, І.Виговський, Гадяцький договір. Андрусівський договір. Розчленування українських земель. Епоха «Руїни великої» на Правобережжі. П. Дорошенко. «Вічний мир» Росії з Польщею. Поділ України на Правобережну та Лівобережну.

Гетьманування І. Мазепи. Невдача планів І. Мазепи. П. Орлик та його Конституція.

Розвиток сільського господарства, юридичне оформлення кріпосного права на Лівобережній та Слобідській Україні. Остаточна ліквідація автономного устрою.

Коліївщина 1768 р., її соціальне та політичне підґрунтя. М. Залізняк, І. Гонта. Рух опришків. О. Довбуш.

Російсько-турецькі війни 1768-1774рр. і 1787-1791рр. Приєднання і початок колонізації Південної України. Поділ Польщі й участь Росії у ньому.

Маніфест Катерини про руйнацію Січі. Доля козаків. Історичне значення Запорозької Січі.

ТЕМА 8. Соціально-економічний та політичний розвиток українських земель у ХІХ ст.

Поширення західноєвропейських революційних ідей в Україні після завершення війн з наполеонівською Францією, Декабристський рух.

Організація декабристів в Україні. Повстання Чернігівського полку.

Українська інтелігенція і формування національної свідомості. Кирило-Мефодіївське товариство, його керівники та програмні документи. Репресії царизму проти кирило-мефодіївців. Роль товариства у національно-визвольному русі слов'ян.

Піонери національного відродження в Галичині. «Руська трійця». Скасування кріпосного права. Консолідація українства Буковини та Закарпаття. Лук'ян Кобилиця. Посилення кріпосницького гніту на початку ХІХ ст. Нові явища в економіці. Посилення промислового розвитку. Антикріпосницька боротьба. Скасування кріпосного права. Особливості селянської реформи в Україні її значення для подальшого соціально-економічного розвитку України. Реформи адміністративно-політичного управління: земська, міська, судова, військова.

Розвиток промисловості. Перетворення України на вугільно-металургійну базу Російської імперії. Особливості капіталістичного розвитку України. Розшарування селянства. Формування пролетаріату. Зміни в класовій структурі населення. Економічний розвиток західноукраїнських земель в складі Австро-Угорщини. Переселення українців наприкінці ХІХ ст.

Національне гноблення українців у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Заборона української мови (Валуєвський циркуляр 1863р., Емський указ 1876р.). «Хлопомани». Народовці та москвофіли. Культурно-освітнє товариство «Просвіта» у Львові. Активізація українського національного руху.

ТЕМА 9. Розвиток капіталістичних відносин в Україні на початку ХХ ст. Активізація громадсько-політичного і національного життя.

Розвиток українського національного руху. М. Міхновський. Земсько-ліберальна опозиція царизму. Ліберальна і демократична інтелігенція в українському національному русі. Створення українських національних партій: РУП, «Спілка», УДП, УРП. Діяльність загальноросійських політичних партій в Україні. Масова визвольна боротьба.

Причини і початок революції 1905-1907рр. Масові соціальні виступи. Збройні повстання. Піднесення національного руху. Боротьба у Державній Думі за автономію України та українізацію освіти. Активізація національного руху в західноукраїнських землях.

ТЕМА 10. Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.

Лютнева демократична революція в Росії. Утворення тимчасового уряду і його місцевих органів. Виникнення Центральної Ради. Формування української державності. I Універсал Центральної Ради – проголошення автономії України. Створення Генерального секретаріату, II Універсал. III Універсал. Проголошення Української Народної республіки.

М. Грушевський – перший президент УНР.

Переворот 29 квітня. Гетьман П. Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика гетьманського уряду.

Падіння гетьманського режиму. Створення Директорії, її склад, внутрішня та зовнішня політика. В. Винниченко.

ТЕМА 11. Україна у складі СРСР в 20-30 рр.

Соціально-економічне становище України на початку 1921 р. Політика «воєнного комунізму». Запровадження нової економічної політики. Відбудова сільського господарства і промисловості. Обмеженість непу. Прискорення формування адміністративно-командної системи. Україна і формування СРСР.

Політика більшовиків у галузі культури. «Курс на українізацію». Зміни в політичному курсі керівництва СРСР 1927 р. Курс на індустріалізацію. Досягнення і провали перших п'ятирічок. Заміна кооперування колективізацією. Сталінська політика «розкуркулювання» селянства. Наслідки колективізації.

Особливості розвитку культури в 30-ті роки. Ліквідація неписьменності дорослих. Стан шкільної освіти, робітфаки. Вища школа. Масові репресії щодо спеціалістів, інтелігенції з боку адміністративно-командної системи.

Згортання українізації. Сталінщина та її провідники в Україні. Масовий терор 30-х років. Становище Західної України в 1920-1940 рр.

ТЕМА 12. Україна в роки Другої світової війни.

Радянсько-німецький пакт про ненапад. Таємний протокол. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії на територію Західної України.

Напад фашистської Німеччини на СРСР. Режим воєнного стану. Мобілізаційні заходи. Евакуація на схід. Бойові дії влітку і восени 1941 р. Причини невдач Червоної армії. Оборона Одеси, Києва і Севастополя. Бойові дії навесні 1942р. Німецько-фашистський окупаційний режим. Розчленування України.

Початок розгрому фашистських загарбників в Україні. Битва за Лі-

вобережну Україну і Донбас. Форсування Дніпра, Визволення Києва. Військові дії ОУН-УПА Завершальні бої.

ТЕМА 13. Україна у повоєнний період (друга пол. 40-х-перша пол. 50-х рр.)

Тяжкі наслідки війни та німецько-фашистської окупації для України. Відбудова та розвиток промисловості. Становище в сільському господарстві. Голод 1946-1947 рр. Радянізація західних областей. Колективізація західноукраїнського села. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Масові репресії та депортації населення. Боротьба ОУН-УПА з радянською репресивною машиною.

ТЕМА 14. Хрущовська «відлига» й повернення до командної системи.

Деформуючий вплив сталінщини на політичну систему, на суспільно-політичні процеси. «Чистка» національних кадрів. «Жданівщина» в Україні.

М.С. Хрущов і Україна. Перші кроки десталінізації суспільного життя. Вхід Кримської області до складу України. Спроби застосування економічних методів господарювання. Заходи в соціальній сфері. Досягнення і суперечливі процеси в області культури.

ТЕМА 15. Проблеми та протиріччя розвитку України в 70-х – першій половині 80-х рр.

Політико-ідеологічна криза системи. Жовтневий (1964 р.) Пленум ЦК КПРС як політичний переворот. Негативний вплив рішень пленуму на політичне й економічне становище в УРСР. Згорання демократичних процесів. Неосталінізм. Посилення централізованої командно-адміністративної системи управління і обмеження суверенітету республіки. Діяльність в Україні П. Шелеста і зміщення його з посади першого секретаря ЦК КП України. В. Щербицький. Конституція УРСР 1978 р.

Спроба запровадження господарської реформи 1965-1967 рр. Розвиток екстенсивного шляху. Наростання труднощів та недоліків у народному господарстві. Проблеми соціальної сфери. Русифікація. Правозахисний рух. Посилення національно-визвольного руху в 70-80-х рр., його учасники, репресії щодо них.

ТЕМА 16. Україна і процес перебудови в СРСР (1985-1991 рр.).

Українське суспільство в умовах проголошеного курсу перебудови. Новий етап національно-визвольного демократичного руху. Головні чин-

ники, що зумовили процес перебудови. Створення нових політичних партій і рухів та їх роль в активізації суспільно-політичного життя. Етапи перебудови та її наслідки для України.

ТЕМА 17. Українська незалежна держава: внутрішня і зовнішня політика.

Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт про незалежність України, Всеукраїнський референдум та вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Символіка України. Розпад СРСР. Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку України та шляхи їх розв'язання. Прийняття Конституції України.

Стартові умови розгортання державотворчого процесу. Становлення владних структур. Конституційний процес. Формування багатопартійності. Реалізація нового соціально-економічного реформаційного курсу і його наслідки (2000 – 2010 рр.). Формування концепції зовнішньополітичного курсу. Україна і СНД.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тематика занять	Лекції (годин)	Семінари (годин)
1.	Вступ: предмет і завдання навчального курсу. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.	2	2
2.	Давньоруська держава: основні етапи політичного розвитку.	2	2
3.	Феодална роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство у XII-XVI ст.	2	2
4.	Українські землі під владою іноземних держав (XIV-XVI ст.).	2	2
5.	Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ – козацька республіка.	2	2
6.	Визвольна війна українського народу під керівництвом Б. Хмельницького (1648-1657 рр.).	2	2
7.	Україна у XVIII ст. Остаточна ліквідація царизмом її автономного устрою.	2	2
8.	Соціально-економічний та політичний розвиток українських земель у XIX ст.	2	2
9.	Розвиток капіталістичних відносин в Україні на поч. XX ст. Активізація громадсько-політичного і національного життя.	2	2
10.	Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.	2	2
11.	Україна у складі СРСР в 20-30-і рр.	2	2
12.	Україна в роки Другої світової війни.	2	2
13.	Україна у повоєнний період (друга пол. 40-х – перша пол. 50-х рр.).	2	2
14.	Хрущовська «відлига» й повернення до командної системи.	2	2
15.	Проблеми та протиріччя розвитку України в 70-х – першій половині 80-х рр.	2	2
16.	Україна і процес перебудови в СРСР (1985-1991 рр.).	2	2
17.	Українська незалежна держава: внутрішня і зовнішня політика.	2	2
Всього		34	34

СЕМІНАРИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ: ЯК ДО НИХ ГОТУВАТИСЯ ТА СТАТИ АКТИВНИМ УЧАСНИКОМ

На семінарських заняттях студенти мають виявити вміння самостійно аналізувати й узагальнювати праці, рекомендовані до тем, додаткові матеріали і на цій основі об'єктивно висвітлювати історичні події, робити логічні, аргументовані висновки. Викладач всіляко схвалюватиме ініціативу, активність, вміння студентів пов'язувати історичні події минулого із сучасністю. За активну участь викладач додає бали на іспитах і заліках.

Семінари – це спеціальна форма навчання студентів, яка відкриває додаткові можливості для поглибленого вивчення матеріалу. Вони сприяють закріпленню отриманих на лекціях, чи в процесі самостійної роботи, знань, кращому розумінню складних питань, розвиненню уміння вести грамотну та коректну дискусію, аргументовано відстоювати свою точку зору або визнати і погодитися з точкою зору опонента.

У практиці проведення семінарських занять використовуються різноманітні форми та методи, такі як: система доповідей, розгорнута бесіда, обговорення рефератів, контент-аналіз історичних джерел, та інші. Як правило форму і метод проведення семінару, їх чергування, визначає викладач. Але треба мати на увазі, що успіх семінару, якою б формою та методом він не проводився, практично залежить від рівня підготовки та участі кожного студента під час занять.

У підготовці студентів до семінару можна виділити таку послідовність:

- **по-перше**, треба уважно ознайомитися з планом семінару і списком рекомендованої літератури та джерел, визначитись з місцем та часом підготовки до нього;
- **по-друге**, вивчити фактичний матеріал стосовно кожного з питань семінару за конспектами лекцій та навчальної літератури;
- **по-третє**, ретельно вивчити та скласти конспект рекомендованих до семінару джерел (першоджерел);
- **по-четверте**, в спеціальному зошиті скласти тези, або розгорнутий план відповіді з усіх питань семінарського заняття. Технічно це виконується таким чином: сторінки зошита діляться полями на дві частини. Потім на початку сторінки, на всю її довжину, студент пише назву теми, її план, а далі послідовно, згідно з запитаннями плану складає тези, або розгорнутий план відповіді. Причому матеріал до відповіді розміщується праворуч, що займає 2/3 сторінки. На лівому боці, що становить 1/3, студент відображає свою роботу у процесі практичних занять. Складаючи такі тези чи розгорнутий план відповіді, студент не тільки збагачує свої знання, але й розвиває в собі такі необхідні професійні якості, як вміння аналі-

зувати, узагальнювати, систематизувати знання, почерпнуті з різних джерел, створювати логічну структуру відповіді по кожному з питань і, що дуже важливо, навчається будувати систему аргументованих доказів та обґрунтованих висновків.

За такими ж принципами складаються й конспекти історичних джерел (першоджерел). Спочатку треба дати повні вихідні дані рекомендованого до вивчення джерела: його назву, відомості про автора (якщо він є), вказати коли, у зв'язку з чим і де вперше документ було надруковано. Після цього, по мірі вивчення джерела, студент повинен зробити його конспект. На правому боці сторінки фіксуються лише виписки з джерела, що вивчається, а на лівому боці – коментарі до нього.

Отже, підготовка до семінару вимагає копіткої, систематичної праці кожного студента.

Семінари, як правило, починаються з вступного слова, в якому визначається ціль, конкретні завдання і встановлює порядок проведення семінару.

Приблизне обговорення запланованих питань семінару може бути таким: виступ студента з основним повідомленням (8-10 хвилин); запитання до промовця; доповнення з аналізом позитивних якостей і недоліків прослуханих виступів; заключне слово основного доповідача, висновок керівника семінару. Як правило закінчувати обговорення того чи іншого питання семінару слід лише тоді, коли розглянуто і з'ясовано всі, пов'язані з ним навчальні, наукові та виховні проблеми.

Студентам слід мати на увазі, що під час виступів вони можуть користуватися своїми конспектами лекцій, першоджерелами, тезами або розгорнутими планами, які спеціально склалися ними до семінару. Важливо, щоб кожен студент взяв активну участь в обговоренні та з'ясуванні всіх питань, які будуть винесені на практичні заняття.

Під час підготовки семінарських занять і написання контрольних робіт не слід обмежуватися списком рекомендованих джерел та літератури, варто розширювати бібліографію кожної теми, звертаючись за консультацією до викладачів кафедри, а також працівників кабінету «Українознавства» (ауд. 216).

ТЕМАТИКА, ЗАПИТАННЯ, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА КОЛОКВІУМІВ

Семінар № 1

ТЕМА: «Витоки українського народу»

ПЛАН

1. Початок формування людської цивілізації на території України. Кам'яний вік.
2. Епоха міді-бронзи. Трипільська культура.
3. Залізний вік в історії України. Скіфо-сарматська доба.
4. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
5. Населення України в 1 тис. н.е. Слов'яни.

ТЕМА ДЛЯ ДОПОВІДІ

1. Джерела вивчення та історіографія української історії.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Коли первісні люди почали заселяти сучасну територію України?
2. Визначте значення Трипільської культури в українській історії.
3. Проаналізуйте основні теорії походження слов'ян.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України / М.С. Грушевський. – К.: Либідь, 2007. – 280 с.
2. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
3. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю.Король. – К.: Академія, 2002. – 428 с.
4. Енциклопедія трипільської цивілізації: у 2-х т. – К.: Наукова думка, 2007. – 587 с.
5. Макарчук С.А. Етнічна історія України: навчальний посібник / С.А. Макарчук. – Харків: Генеза, 2009. – 625 с.
6. Толочко П.П. Давня історія України / П.П.Толочко, Д.Н. Козак, С.Д. Крижицький, Книга 1. – К., 1994. – 648 с.

Семінар № 2

Тема : «Давньоруська держава: основні етапи політичного розвитку».

ПЛАН

1. Передумови утворення східнослов'янської держави. Теорії походження держави Київська Русь.
2. Київська Русь в IX-XI ст.
3. Період феодальної роздробленості й занепаду Київської Русі.
4. Київська Русь в історичній долі українського народу.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Володимир Великий. Християнізація Русі та її наслідки.
2. Ярослав Мудрий – видатний князь Київської Русі.
3. Володимир Мономах.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Котляр М.Ф. «Вещий» Олег в історичній пам'яті // Укр. іст. журн. – 2008. – № 6
2. Ричка В.М. Про еволюцію назви «Русь» в етнополітичній історії України. // Укр. іст. журн. – 1991. – № 2.
3. Ричка В.М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретація. // Укр. іст. журн., 2001. – № 2
4. Смолій В.А., Гуржій О.І. Становлення української феодальної державності. // Укр. іст. журн., 1990. – № 10

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Доведіть, що X-XI ст. стали періодом розквіту Київської держави.
2. Оцініть значення запровадження християнства на Русі.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М.С. Очерк истории украинского народа / М.С. Грушевський. – К.: Лыбидь, 1999. – 346 с.
2. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України / М.С. Грушевський. – К.: Либідь, 2007. – 280 с.
3. Давня історія України: у 2 кн. / П.П. Толочко, Д.Н. Козак, С.Д. Крижицький та ін. – К.: Либідь, 1994. – Кн. 2. – 246 с.
4. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.
5. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич – Львів: Промінь, 1992. – 296 с.
6. Толочко П. Київська Русь / П. Толочко. – К.: Освіта, 1996. – 273 с.

7. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення / В.Ф. Остафійчук. – К.: Освіта, 2008. – 388 с.

8. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1 / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонДТУ, 2008. – 30 с.

Семінар № 3

Тема: «Феодальна роздробленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство у XII-XIV ст.»

ПЛАН

1. Посилення феодальної роздробленості Київської Русі та її наслідки для українських земель.

2. Поневолення давньоруських земель монголо-татарськими завойовниками.

3. Зародження та розвиток Галицько-Волинського князівства – спадкоємця Київської Русі:

а) об'єднання Волині і Галичини. Утворення Галицько-Волинської держави (1199-1205рр.);

б) Галицько-Волинське князівство за правління Данила Галицького (1238-1264 рр.);

в) історичне значення Галицько-Волинської держави.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Боротьба Русі з монголо-татарами.

2. Данило Галицький: політика, оцінки.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Галенко О.І. Про татарські набіги на українські землі. // Укр. іст. журн. – 2003. – № 6.

2. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство (до 800-ліття утворення) // Укр. іст. журн. – 2000 – № 1.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. За яких обставин утворилося Галицько-Волинське князівство?

2. Коли вперше згадується назва «Україна» і яким є її походження?

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
2. Дорошенко Д.І. Нарис Історії України / Д.І. Дорошенко. – Львів: Світ, 1991. – 463 с.
3. Кормич Л.І. Історія України від найдавніших часів і до ХХІ ст. / Л.І Кормич, В.В. Багацький. – Харків: Генеза, 2004. – 618 с.
4. Котляр М.Ф. Історія України в особах / М.Ф. Котляр. – К.: Просвіта, 1996. – 397 с.
5. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство / І.П. Крип'якевич. – К.: Наукова думка, 1994. – 365 с.
6. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович.– Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – С.10-12.

Семінар № 4

Тема: «Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої (XIV-XVI ст.)»

ПЛАН

1. Литовська експансія на Українські землі. Литовсько-Руське князівство та його державно-політичний устрій.
2. Українські землі у складі Речі Посполитої, Люблінська та Берестейська унії. Наслідки польської експансії.
3. Виникнення українського козацтва.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Перший козацький гетьман Д. Вишневецький.
2. Козацька символіка.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Гурбик А.О. Виникнення Запорозької Січі (хронологічний та територіальний аспект проблеми). // Укр. іст. журн. – 1999. – № 6.
2. Русіна О.В. Проблеми політичної лояльності населення Великого князівства Литовського у XIV-XVIст. // Укр. іст. журн. – 2003. – № 6
3. Смолій В.А. Феномен українського козацтва в загальноісторичному контексті // УІЖ, 1991. – № 6.
4. Сокульський А.Л. З історії судноплавства в Україні: козацька «чайка». // Укр. іст. журн. – 2001. – № 5.

5. Щербак В.О. Джерела формування українського козацтва. // Укр. іст. журн. – 1994. – № 2-3.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Охарактеризуйте політику Польщі щодо українських земель у XIV-XVIст.
2. Що собою являли братства?
3. Охарактеризуйте політику гетьмана П.Конашевича-Сагайдачного.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі / О. Апанович. – К.: Либідь, 1996. – 275 с.
2. Голобуцький В. Запорізьке козацтво / В. Голобуцький. – К. Наукова думка, 1994.
3. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
4. Історія України: навчально-методичний посібник для семінарських занять; за ред. В.М. Литвина. – К., 2006. – 648 с.
5. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України / М.С. Грушевський. – К.: Либідь, 2007. – 280 с.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. – Т.1 / Н. Полонська-Василенко – К.: Просвіта, 2008. – 532 с.
7. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: у 3 т. / Д.І. Яворницький – К.: Освіта, 1992 – 646 с.
8. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – С.13-16.

Семінар-колоквіум № 5

Тема: «Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ».

ПЛАН

1. Походження назви «козак».
2. Де, як і коли виникло козацтво.
3. Етнічний склад козацтва.
4. Причини виникнення козацтва.
5. З якою метою і коли було створено реєстрове козацьке військо?
6. Д. Байда-Вишневецький: чому феодал став героєм народної думи? «В Царгороді, на риночку...»
7. Де, як і коли виникла Запорізька Січ?

8. Кого називали низовими козаками?
9. Чому Запорізьку Січ називають «християнською козацькою республікою»?
10. Опишіть устрій і органи управління Запорізької Січі.
11. Опишіть побут і звичаї козаків.
12. Опишіть основні напрямки зовнішньої політики Запорізької Січі.
13. Військове мистецтво козаків.
14. Козацько-селянські повстання кінця XVI – початку XVII ст., їх наслідки.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі / О. Апанович. – К.: Освіта, 1996. – 252 с.
2. Голобуцький В. Запорізьке козацтво / В. Голобуцький. – К.: Наукова думка, 1994. – 311 с.
3. Грушевський М.С. Очерки истории украинского народа / М.С. Грушевський. – К.: Освіта, 1900. – 565 с.
4. Історія українського козацтва: у 3 т. – Т.1. – К.: Освіта, 2005. – 488 с.
5. Історія України. Хрестоматія у 2-х частинах. – К.: Освіта, 2004. – 621 с.
6. Остафійчук В. Історія України: сучасне бачення / В. Остафійчук. – К.: Освіта, 2008. – 388 с.
7. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: у 3 т. / Д.І. Яворницький. – К.: Освіта, 1990-1991. – 646 с.
8. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1 / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – 30 с.

Семінар № 6

Тема: «Визвольна війна українського народу 1648-1654рр. Формування української державності».

ПЛАН

1. Причини, характер, рушійні сили, періодизація Визвольної війни.
2. Формування української державності у ході Визвольної війни
3. 1648-1654 рр.
4. З прийняття та суть Березневих статей 1654 р.
5. Зміни у соціально-економічному і політичному житті основних соціальних верств населення в Гетьманщині.
6. Підсумки Великого повстання українського народу проти польської шляхти.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Особа Б. Хмельницького в українській історії.
2. Еволюція поглядів Б. Хмельницького: від автономії до створення суверенної держави.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Мицик Ю.А. Облога Збаража (1649р.): відоме й невідоме // Укр. іст. журн. –2008. – № 5.
2. Смолій В.А. Богдан Хмельницький: особистість у контексті епохи // Укр. іст. журн – 1995. - № 4.
3. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція 1648-1654рр. крізь призму століть / Укр. іст. журн. – 1998. – № 1, 2, 3.
4. Степанков В.С. Переяславська присяга 1654р.: зміст і наслідки // Укр. іст. журн. – 2003. – № 6; Укр. іст. журн. – 2004. – № 1.
5. Чухліб Т.В. Б.Хмельницький очима сучасників. Матеріали до біографії Б.Хмельницького // Укр. іст. журн. – 1995. – № 4.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Охарактеризуйте основні етапи (періоди) Визвольної війни і дайте їм узагальнюючу характеристику.
2. Зробіть порівняльний аналіз Зборівської та Білоцерківської угод:

Запитання для порівняння	Зборівська угода	Білоцерківська угода
1. Дата підписання.		
2. Обставини підписання.		
3. Територія залишена під владою гетьмана Б.Хмельницького.		
4. Кількість реєстрових козаків.		

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України / М.С. Грушевський. – К.: Либідь, 2007. – 280 с.
2. Дорошенко Д.І. Нарис Історії України / Д.І. Дорошенко. – Львів: Світ, 1991. – 463 с.
3. Переяславська Рада 1654р. Історіографія та дослідження. – К.: Наукова думка, 2003. – 318 с.
4. Наслідки Переяславської Ради 1654р. (Збірник статей). – К.: Освіта, 2004. – 204 с.

5. Смолій В.А., Богдан Хмельницький / В.А. Смолій, В.С. Степанков. – К.: Наукова думка, 1995. – 351 с.
6. Толочко П.П. Від Русі до України / П.П. Толочко. – К.: Просвіта, 1997. – 618 с.

Семінар № 7

Тема: «Українська козацька державність (сер. XVII – XVIII ст.)».

ПЛАН

1. Руїна та поділ козацької України на два гетьманства (1657-1676рр.)
2. Україна й Північна війна.
3. Обмеження й ліквідація автономії України у складі Російської імперії.
4. Народні рухи та повстання в Україні у XVIIIст.:
  - гайдамаччина;
  - коліївщина;
  - опришки.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Оцінка діяльності гетьмана І. Мазепи в російській та українській історіографії.
2. Правобережжя і Галичина у XVIII ст.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Газін В.В. Крим – Україна: політичні стосунки періоду гетьманування Павла Тетері (1661-1665 рр.) // Укр. іст. журн. – 2001. – № 1.
2. Мельник Л.Г. Правління гетьманського уряду (1733-1735 рр.) // Укр. іст. журн. – 2001. – № 5.
3. Путро О.І. Гетьман України Кирило Розумовський (нові штрихи до соціально-політичного портрета) // Укр. іст. журн. – 2002. – № 5.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Період 60 – 80-х рр. XVII ст. увійшов в історію України як доба Руїни. Чому?
2. Назвіть заходи Катерини II по остаточній ліквідації автономного устрою України.
3. У результаті яких подій сучасні українські землі опинилися на кінець XVIII ст. у складі двох імперій – Російської та Австрійської?

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Гетьмани України: історичні портрети. – К.: Наукова думка, 2008. – 397 с.
2. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
3. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVIII ст.: кордони, населення, право / О.Гуржій. – К.: Просвіта, 1996. – 452 с.
4. Іван Мазепа і Москва: історичні розвідки і статті. – К.: Наукова думка, 1994. – 307 с.
5. Світлична В.В. Історія України: навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти / В.В. Світлична. – К.: Освіта, 2005. – 327 с.
6. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: у 3 т. / Д.І. Яворницький. – К.: Освіта, 1992. – 646 с.
7. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – С.16-20.

Семінар № 8

ТЕМА : «Українське національне відродження у першій половині XIXст.».

ПЛАН

1. Сутність українського національного відродження, його передумови та етапи розвитку.
2. Суспільні рухи. Декабристи в Україні.
3. Національно-визвольний рух:
  - Українські громади. Вплив європейського соціалізму;
  - Кирило-Мефодіївське братство;
  - Діяльність «Основи»;
  - «Руська Трійця»;
  - Діяльність «народовців» та «москвофілів».

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Народництво в Україні.
2. Концепція соціалізму М.Драгоманова.
3. Феномен Т.Г.Шевченка в історії України.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Козьмирчук Г.Д. Рух декабристів: дискусійні питання та спроба їх розв'язання (до 180-річчя повстання) / Г.Д. Козьмирчук, Ю.В. Латип // Укр. іст. журн. – 2005. – № 6.
2. Наумов С.О. Братство тарасівців / С.О. Наумов // Укр. іст. журн. – 1992. – № 5,6.
3. Наумов С.О. Харківський університет у суспільно-політичному русі др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст. / С.О. Наумов // Укр. іст. журн. – 2005. – № 1
4. Шип Н.А. Культурно-національне питання на Україні у ХІХст. / Н.А. Шип // Укр. іст. журн. – 1991. – № 3

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Охарактеризуйте зміст програмних документів Кирило-Мефодіївського товариства.
2. Охарактеризуйте становище західноукраїнських земель під владою Австрійської імперії у ХІХ ст.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України / М.С. Грушевський. – К.: Либідь, 2007. – 280 с.
2. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
3. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.
4. Кирило-Мефодіївське товариство: у 3 т. – К.: Наукова думка, 2000. – 278 с.
5. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. – Т.1 / Н. Полонська-Василенко – К.: Просвіта, 2008. – 532 с.
6. Світлична В.В. Історія України: навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти / В.В. Світлична. – К., 2005. – 327 с.
7. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – С. 21-27.

Семінар № 9

Тема: «Соціально-економічна модернізація України ХІХ – поч. ХХ ст.».

ПЛАН

1. Особливості капіталізації економіки України.
2. Суспільно-політичний рух в Україні у 60 – 80-х рр. ХІХ-ст.:
  - народники;
  - робітничий рух.
3. Україна в революції 1905 – 1907рр.
4. Столипінська аграрна реформа в Україні.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Селянська реформа 1861р. в Україні.
2. Горлівське збройне повстання 1905р.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Ботушанський В.М. Перегук революцій / В.М. Ботушанський // Укр. іст. журн. – 2005 – № 4.
2. Волковинський В.М. Бойові дії на українських землях у роки Першої Світової війни. // Укр. іст. журн. – 2004. – № 4.
3. Реєнт О.П. Революційні та соціальні рухи трудящих мас України. // Укр. іст. журн. – 2005. – № 4
4. Сарницький О.П. Адміністративні та цензурно-судові утиски царизмом легальної періодичної преси українських політичних партій (1907-1910рр.). // Укр. іст. журн. – 2005. – № 6
5. Присяжнюк Ю.П., Горенко Л.М. Ринкова еволюція аграрних відносин в Україні (др. пол. ХІХст.-1905р.). // Укр. іст. журн. – 2000. – № 5

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Назвіть основні причини кризи кріпосницької системи.
2. Які особливості капіталістичного розвитку Наддніпрянської України у складі Російської імперії.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України / М.С. Грушевський. – К.: Либідь, 2007. – 280 с.
2. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
3. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.
4. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2 т. – Т.1 / Н. Полонська-Василенко – К.: Просвіта, 2008. – 532 с.

5. Світлична В.В. Історія України: навчальний посібник для студентів не-історичних спеціальностей вищих закладів освіти / В.В. Світлична. – К., 2005. – 327 с.
6. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ Дон НТУ, 2008. – С.28-32.

Семінар № 10

Тема: «Українська революція (1917-1920рр.)».

ПЛАН

1. Україна після лютневої революції. Виникнення органів влади.
2. Діяльність Центральної Ради (весна 1917- квітень 1918рр.)
3. Брестський мир і Україна. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського.
4. Національно-визвольний рух в Західній Україні. Утворення ЗУНР.
5. Директорія та її політика. Акт злуки.

ТЕМА ДЛЯ ДОПОВІДІ

1. Особа М. Грушевського в українській історії.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Верстюк В.Ф. Політична боротьба за владу в Українській Народній Республіці в перші місяці її проголошення / В.Ф. Верстюк // Укр. іст. журн. – 2008. – № 1.
2. Верстюк В.Ф. Симон Петлюра: політичний портрет. // Укр. іст. журн. – 2004. – № 3.
3. Бойко О.Д. Зміна урядів та урядової політики Директорії УНР у 1919р. // Укр. іст. журн. – 2009. – № 6
4. Турченко Ф.Г. П.Скоропадський і М.Міхновський 1918р.: дві моделі державного будівництва // Укр. іст. журн. – 2008. – № 4
5. Янковська О.В. Культурне життя в Україні у період національно-демократичної революції (1917-1920рр.) // Укр. іст. журн. – 2005. – № 2.
6. Хміль І.В. Вплив III Універсалу на посилення національно-визвольного руху в регіонах України. // Укр. іст. журн. – 2004. – № 2.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Що Ви знаєте про перший Всеукраїнський з'їзд Рад?
2. Підведіть підсумки української національно-визвольної революції 1917 – 1920 рр. за таким планом:

- а) результати революції;
- б) причини поразки революції;
- в) історичне значення революції.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Винниченко В.К. Відродження нації: у 3-х ч. / В.К. Винниченко. – К.: Наукова думка, 1990-1991. – 418 с.
2. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків, Генеза, 2009. – 184 с.
3. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення / В.Ф. Остафійчук. – К.: Освіта, 2008. – 388 с.
4. Павленко Ю. Українська державність у 1917 – 1920 рр. / Ю. Павленко, Ю. Храмов. – К.: Наукова думка, 1995. – 278 с.
5. Українська державність у ХХ столітті. – К.: Освіта, 1996. – 428 с.
6. Українська революція. Хрестоматія / упор. С.В. Корновенко, О.П. Реєнт. – Вінниця: Фоліант, 2005. – 315 с.
7. Чикаленко С. Щоденник 1919 – 1920. – К.: Наукова думка, 2005. – 422 с.
8. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1 / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – 45 с..

Семінар-кологвіум № 11

Тема: «Україна у складі СРСР в 20 – 30-ті рр.».

ПЛАН

1. У чому полягала принципова відмінність НЕПу від політики «воєнного комунізму»?
2. Соціально-політичні перетворення в Україні на основі нової економічної політики.
3. Союзний договір від 30 грудня 1922р., його сучасна оцінка.
4. У чому суть і характерні відмінності понять «конфедерація», «федерація», «автономізація»? Хто з представників партійно-державного керівництва УСРР відстоював ту чи іншу форму національно-державних відносин під час оформлення СРСР?
5. Що зумовило національно-культурне відродження українського народу і в чому його суть?
6. Культурне будівництво у 20-30-ті рр.
7. У чому головна суть «великого перелому» кінця 20-х років?
8. Визначити поняття: «сталінізм», «сталінщина», «культ особистості Сталіна».

9. Чому віддавалися головні пріоритети в ході індустріалізації?
10. Чи були взаємозв'язані політика форсованої індустріалізації і насильницька колективізація сільського господарства?
11. У чому, на Вашу думку, головна причина хлібозаготівельних криз 1928 – 1929, 1932рр.?
12. Дайте оцінку сталінській політиці «розкуркулювання» селянства України.
13. Охарактеризуйте причини і наслідки голоду в Україні 1932 – 1933рр.
14. Що Ви знаєте про політичні репресії щодо української інтелігенції в 30-ті роки?

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Голод 1932-1933 років в Україні: причини та наслідки. – К.: Просвіта, 2003. – 186 с.
2. Сталінізм на Україні: 20 – 30-ті роки / В.М. Даниленко, Г.В. Касьянов, С.В. Кульчицький. – К., 1991. – 356 с.
3. Голод 1932-1933 років в Україні: причини та недоліки. – К.: Просвіта, 2005. – 276 с.
4. Котляр Ю.В. Селянство Півдня України: Доба нової економічної політики (1921-1929рр.) / Ю.В. Котляр. – Одеса: Академія, 2004. – 479 с.
5. Кульчицький С.В. Втрати населення України від голоду 1933р. // Укр. іст. журн. / С.В. Кульчицький, С.М. Маскудов. – 1991. – № 2.
6. Марочко В. Репресовані педагоги України: жертви політичного терору (1929 – 1941рр.) / В. Марочко. – К.: Наукова думка, 2003. – 361 с.
7. Мейс Д. Політичні причини голодомору в Україні (1932-1933рр.) // Укр. іст. журн. / Д. Мейс. – 1995. – № 1.
8. Реєнт О.П. Україна між двома світовими війнами (1914 – 1939): Події. Люди. Документи / О.П. Реєнт. – К.: Просвіта, 2004. – 618 с.
9. Солдатенко В.Ф. Незламний: Життя і смерть Миколи Скрипника / В.Ф. Солдатенко. – К.: Наукова думка, 2004. – 363 с.
10. Шаповал Ю.І. Сталінізм і Україна // Укр. іст. журн. / Ю.І. Шаповал. – 1991. – № 2-12.
11. Шипович М.А. Радянське керівництво та літературно-мистецька інтелігенція України: 20-ті роки // Укр. іст. журн. / М.А. Шипович – 2000. – № 1.
12. Цвілик С.А. Українізація України: тернистий шлях національно-культурного відродження доби сталінізму / С.А. Цвілик. – Одеса, 2004. – 232 с.

13. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – С.46-61.

Семінар № 12

Тема: «Україна в роки Другої світової і Великої вітчизняної воєн (1939-1945 рр.)».

ПЛАН

1. Причини, характер та цілі Другої світової війни.
2. Напад Німеччини і оборонні бої 1941 – 1942рр.
3. Нацистська окупація України. Партизанський рух на окупованій території.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. ОУН, УПА в роки Великої Вітчизняної війни.
2. Діяльність «Молодої гвардії». Міфи та реалії.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Вронська Т.В. Формування особового складу штрафних батальйонів і рот у Червоній армії періоду Великої Вітчизняної війни. / Т.В. Вронська, О.С. Лисенко // Укр. іст. журн. – 2006. – № 3.
2. Кентій А.В., Лозицький В.С. Партизанський рух 1941-1944 рр. в Україні. // Укр. іст. журн. – 2005. – № 3.
3. Крыжный С. Повседневность первых месяцев (осень 1941 – весна 1942) оккупации Харькова в устных свидетельствах и биографических документах. // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2008. – № 2.
4. Слободянюк М.А. Радянські підпільники у боротьбі з нацистськими окупантами на території України. // Укр. іст. журн. – 2010. – № 3.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Причини невдач Радянської армії на початку війни.
2. Чому частина українських націоналістів пішла на утворення фашистської дивізії «СС Галичина»?

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Головка М.Л. Суспільно-політичні організації та рухи України в період Другої світової війни 1939 – 1945рр. / М.Л. Головка. – К.: Освіта, 2004. – 164 с.

2. Иванов В.Б. Севастопольская эпопея 1941-1944 в официальных документах / В.Б. Иванов. – Севастополь: Слово, 2004. – 243 с.
3. Иванцов К. Гордость и боль моя – «Молодая гвардия» / К. Иванцов. – Донецк: ДонНУ, 2004. – 320 с.
4. Итоги Второй мировой. Покушение на Великую Победу. – М. Научная мысль, 2005. – 347 с.
5. Литвин В. Україна в Другій світовій війні (1939-1945) / В. Литвин. – К.: Освіта, 2004. – 458 с.
6. Стратегія Корсунь-Шевченківської перемоги: Воєнно-історичний нарис. – К.: Наукова думка, 2004. – 424 с.
7. Україна у Другій світовій війні. – К.: Освіта, 2004. – 638 с.
8. Якупов Н. Великая Отечественная. Крах нацизма: Исторические очерки / Н. Якупов. – Одесса: Слово, 2005. – 645 с.
9. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонНТУ, 2008. – С.62-70.

Семінар № 13

Тема: «Визволення України і завершення об'єднання Українських земель».

ПЛАН

1. Бойові дії по визволенню України від німецько-фашистської окупації.
2. Основні підсумки та уроки Другої світової та Великої Вітчизняної воєн.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Герої-горлівчани в роки Великої Вітчизняної війни.
2. Визволення Горлівки і Донбаса від німецької окупації.
3. Робітники, колгоспники, інтелігенція в роки війни.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Лисенко О.С. Підсумки Другої Світової війни та Україна / О.С. Лисенко // Укр. іст. журн. – 2005. – № 6.
2. Тронько П.Т. Внесок народу України в Перемогу над гітлерівськими загарбниками. // Укр. іст. журн. – 2005. – № 3.
3. Чайковський А.С. З історії німецької розвідки та радянської контррозвідки (1941-1945 рр.). // Укр. іст. журн. – 2004. – № 3.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Перечисліть операції радянських військ зі звільнення Лівобережної України (1943 р.).
2. Коли і як було завершено визволення України від окупантів?

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Итоги Второй мировой. Покушение на Великую Победу. – М.: Научная мысль, 2005. – 345 с.
2. Коваль М.В. Друга світова війна та історична пам'ять. // Укр. іст. журн. / М.В. Коваль – 2000. – № 3-4.
3. Коваль М. Україна 1939-1945 рр. / М. Коваль – К., 1999. – 342 с.
4. Литвин В. Україна в Другій світовій війні (1939-1945) / В. Литвин. – К.: Освіта, 2004. – 458 с.
5. Сто великий тайн Второй мировой войны. – М.: Научная мысль, 2005. – 712 с.
6. Стратегія Корсунь-Шевченківської перемоги: воєнно-історичний нарис. – К.: Наукова думка, 2004. – 495 с.
7. Україна у Другій світовій війні. – К.: Освіта, 2004. – 638 с.
8. Якупов Н. Великая Отечественная. Крах нацизма: Исторические очерки / Н. Якупов. – Одесса: Слово, 2005. – 645 с.
9. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ Дон НТУ, 2008. – С. 70-72.

Семінар № 14

Тема: «Україна в 1945 – 60-х рр. ХХ ст.».

ПЛАН

1. Відбудова та розвиток народного господарства: труднощі та досягнення.
2. Суперечливий характер суспільно-політичного життя (40-60-х рр.).
3. Хрущовська «відлига». Соціальні програми М.С.Хрущова.
4. Шістдесятники. Зародження дисидентського руху.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. «Справа лікарів».
2. Політичний портрет М.С.Хрущова.
3. Феномен «лисенківщини».

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Коваль М. Українська РСР у період відбудови і розвитку народного господарства 1945 – 1955 рр. / М. Коваль // Укр. іст. журн. – 1990. – № 4.
2. Курносів Ю. Соціально-економічний розвиток УРСР в 50-х – першій половині 60-х рр. // Укр. іст. журн. – 1999. – № 5.
3. Шевченко Л.Д. Культурно-ідеологічні процеси в Україні у 40-50-х рр. // Укр. іст. журн. – 1992. – № 7-8.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Назвіть результати і наслідки відбудови народного господарства України (1943-50-х рр.).
2. Хрущовська політика десталінізації суспільно-політичного життя:
  - а) призвела до встановлення демократії в країні;
  - б) носила суперечливий і незавершений характер;
  - в) потерпіла повний крах.
3. Назвіть основні причини поразки хрущовських реформ.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Аксютин Ю.В. Хрущевская «оттепель» и общественные настроения в СССР в 1953 – 1965 гг. / Ю.В. Аксютин – М.: Научная мысль, 2004. – 420 с.
2. Воронов І. Голод 1946-1947 рр. / І. Воронов, Ю. Пилявець. – К.: Прогрес, 1999. – 243 с.
3. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків, Генеза, 2009. – 184 с.
4. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.
5. Литвин В. Україна: Європа чи Євразія? / В. Литвин. – К.: Наукова думка, 2004. – 478 с.
6. Литвин В. Україна у другому повоєнному десятилітті (1956-1965) / В. Литвин. – К.: Наукова думка, 2004. – 452 с.
7. Новітня історія України. Портрети сучасниць. – К.: Освіта, 2003. – 478 с.
8. Саржан А. Социально-экономические и политические процессы в Донбассе (1945-1998 гг.) / А. Саржан. – Донецк: ДонНТУ, 1998. – 78 с.
9. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка: АДІ ДонТУ, 2008. – С. 72-86.

Семінар № 15

Тема: «Проблеми та протиріччя розвитку України в 70-х – першій пол. 80-х рр. ХХ ст.».

ПЛАН

1. Зміцнення тоталітарного характеру радянського суспільства.
2. Поглиблення кризи в суспільно-політичному житті України.
3. Наростання соціально-економічної кризи.
4. Суперечливі тенденції в культурному житті.
5. Опозиційний рух.

ТЕМИ ДЛЯ ДОПОВІДЕЙ

1. Політичний портрет В.Щербицького.
2. Політичний портрет П.Шелеста.

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Тронько В.П. (1918 – 1990 рр.). / В.П. Тронько, В.В. Щербицький // Укр. іст. журн. – 2003. – № 1.
2. Шаповал Б.І. Петро Шелест у контексті олітичної історії України ХХст. // Укр. іст. журн. – 2008. – № 3.
3. Шаповал Ю.І. В.В.Щербицький: особа політика серед обставин часу. // Укр. іст. журн. – 2003. – № 1.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Тезисно, використовуючи запропоновані запитання, дайте відповідь по темі «Український дисидентський рух»:
  - а) хто вони – українські дисиденти?
  - б) їх цілі;
  - в) якими методами вони діяли?
2. У чому суть кризи радянського суспільства, що склалася у 1964-1985 рр.?

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Баран В. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980 рр.) / В. Баран, В. Даниленко. – К.: Наукова думка, 2000. – 564 с.
2. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (19985-1991рр.). Навчальний посібник / О.Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2008. – 687 с.
3. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.

4. Литвин В. Україна: Європа чи Євразія? / В. Литвин. – К.: Наукова думка, 2004. – 478 с.
5. Новітня історія України. Портрети сучасниць. – К.: Наукова думка, 2003. – 307 с.
6. Саржан А. Социально-экономические и политические процессы в Донбассе (1945-1998гг.) – Донецк: ДонНТУ, 1998. – 326 с.
7. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка, 2008. – С.88-95.

Семінар № 16

Тема: «Україна і процес перебудови в СРСР (1985-1991рр.)».

ПЛАН

1. Наростання соціальних проблем, згортання демократії.
2. Зростання суспільно-політичної активності населення України.
3. Головні чинники, що зумовили процес перебудови.
4. Етапи перебудови та її наслідки для України.

ТЕМА ДЛЯ ДОПОВІДІ

1. Чорнобильська АЕС (25-26 квітня 1986р.).

СТАТТІ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Кульчицький С.В. Народження Народного руху України / С.В. Кульчицький // Укр. іст. журн. – 2010. – № 1 – С. 8-22.
2. Барановська Н.П. Суспільний вимір Чорнобильської катастрофи. // Укр. іст. журн. – 2006. – № 2.

ВИКОНАЙТЕ ВПРАВУ

1. Назвіть основні напрями реформ М.С.Горбачова.
2. Охарактеризуйте причини провалу політики перебудови М.С.Горбачова.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1995-1991рр.). Навчальний посібник / О.Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2008. – 687 с.
2. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
3. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.

4. Кучма Л.Д. Про найголовніше / Л.Д. Кучма. – К. Академвидав, 2000. – 412 с.
5. Литвин В. Україна: Європа чи Євразія? / В. Литвин. – К.: Наукова думка, 2004. – 478 с.
6. Кудряченко Д. І. Політична історія України ХХ ст. / Д.І.Кудряченко, Г.І. Калінічева. – К., 2006.
7. Світлична В.В. Історія України: навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти / В.В. Світлична. – К., 2005. – 327 с.
8. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи. – К.: Просвіта, 2007. – 218 с.
9. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка АДІ ДонНТУ, 2008. – С.95-102.

Семінар № 17

Тема: «Українська незалежна держава: внутрішня і зовнішня політика».

ПЛАН

1. Розпад СРСР. Розбудова української державності.
2. Економічна ситуація в Україні (1991-2010 рр.).
3. Суспільно-політичні процеси в сучасній Україні.
4. Незалежна Україна у міжнародних відносинах.
5. Духовне життя суспільства.

ТЕМА ДЛЯ ДОПОВІДІ

1. Формування багатопартійної системи в Україні.

СТАТТЯ ДЛЯ РЕФЕРУВАННЯ

1. Андрощук О.В. Чорновіл та ідея федералізації України: еволюція поглядів / О.В. Андрощук // Укр. іст. журн. – 2010. – № 1.
2. Біла С.О. Досвід ліберального реформування української економіки (1991 – 2005 рр.). // Укр. іст. журн. – 2006. – № 6.
3. Віднянський В.С. Еволюція зовнішньої політики України (1991 – 2006 рр.) / В.С. Віднянський, А.Ю. Мартинов // Укр. іст. журн. – 2006. – № 4.
4. Кульчицький С.В. Утвердження незалежності України: перше десятиліття. // Укр. іст. журн. – 2001. – № 2-4.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (19985-1991pp.): навчальний посібник / О.Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2008. – 687 с.
2. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
3. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.
4. Кучма Л.Д. Про найголовніше / Л.Д. Кучма. – К. Академвидав, 2000. – 412 с.
5. Кудряченко Д. І. Політична історія України ХХ ст. / Д.І.Кудряченко, Г.І. Калінічева. – К., 2006.
6. Кокотюха А.А. Почему Украина не Россия? / А.А. Кокотюха. – Харьков: Генеза, 2005. – 186 с.
7. Світлична В.В. Історія України: навчальний посібник для студентів неісторичних спеціальностей вищих закладів освіти / В.В. Світлична. – К., 2005. – 327 с.
8. Українство у світі: традиційність культури та спільноти взаємин. – К.: Наукова думка, 2004. – 264 с.
9. Саттер Д. Век безумия. Распад и падение Советского Союза / Д. Саттер. – М.: Научная мысль, 2005. – 288 с.
10. Шипович М.А. Методичний посібник до курсу «Історія України». Схеми та таблиці. Ч.1. / М.А. Шипович. – Горлівка, 2008. – С.103-116.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО 1 МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Охарактеризуйте джерела вивчення історії України та її історіографію.
2. Наведіть наукову періодизацію і дайте характеристику основних етапів української історії.
3. Охарактеризуйте спосіб життя іраномовних племен скотарів Північного Причорномор'я та Приазов'я.
4. Охарактеризуйте спосіб життя та культуру грецьких полісів Північного Причорномор'я.
5. Визначте причини заснування та причини загибелі античних колоній у Північному Причорномор'ї.
6. Яка, на Вашу думку, роль іраномовних племен кочовиків і народів середземноморського культурного кола (греків та римлян) у формуванні культури східних слов'ян?
7. Охарактеризуйте заняття, побут та світогляд східних слов'ян у другій третині I тис. н. е.
8. Визначте основні тенденції розвитку суспільства східних слов'ян у I тис.
9. Учені і сьогодні не мають єдиної точки зору щодо походження слова «Русь». Обґрунтуйте свій погляд на цю проблему.
10. Охарактеризуйте спосіб життя та культуру скіфів та сарматів.
11. Проаналізуйте причини виникнення державності у східних слов'ян.
12. Яка, на Вашу думку, роль варягів у формуванні держави східнослов'янських племен?
13. Розкрийте основні тенденції політичного життя русичів у період правління перших Рюриковичів (від Олега до Святослава).
14. Чи можна стверджувати, що Русь, прийнявши в X ст. християнство, увійшла в лоно європейської цивілізації, стала «своєю» серед європейських держав?
15. М. Грушевський вважав, що «часи Володимира були кульмінаційною точкою процесу будови, завершення, так би мовити, механічної еволюції процесу творення давньої Руської Київської держави». Чи згодні Ви з його думкою? Обґрунтуйте власну точку зору.
16. «Правління Ярослава значною мірою було продовженням Володимирового: і у зовнішній, і у внутрішній політиці він поглиблював те, що зробив Володимир», – зазначила Н. Полонська-Василенко. А як Ви вважаєте? Аргументуйте свою позицію.
17. Деякі історики підкреслюють торговельну спрямованість економіки

Київської Русі, інші доводять, що її основу становило землеробство. Яку з цих позицій Ви поділяєте? Аргументуйте свою точку зору.

18. Розкрийте основні тенденції політичного розвитку Київської Русі в другій половині XI – першій половині XII ст. Яка із них стала домінуючою і чому?

19. Проаналізуйте еволюцію політичного устрою Київської Русі. Назвіть причини політичної децентралізації Русі.

20. Охарактеризуйте та визначте причини роздробленості Київської Русі.

21. Які причини та наслідки поразки руських князів у боротьбі з монголо-татарськими завойовниками?

22. Чи є підстави характеризувати Литовську державу як литовсько-руську? Аргументуйте свою точку зору.

23. Визначте причини Люблінської унії (1569р.) між Королівством Польським і Великим князівством Литовським та її наслідки для українських земель.

24. Яку роль у господарському житті України у XIV—XVII ст. відігравало Дике поле. Чому саме в XVI ст., незважаючи на постійну татарську загрозу, відбувається його повільне, але невпинне освоєння українцями?

25. Визначте причини, які зумовили виникнення українського козацтва.

26. Визначте місце козацтва в історії та культурі України.

27. Назвіть умови прийняття у козаки.

28. Етнічний склад козацтва.

29. Опишіть устрій та органи управління Запорозької Січі. Чому, на Вашу думку, її називають «козацькою християнською республікою»?

30. Охарактеризуйте становище козацтва в Литві та Речі Посполитій у XVI – першій половині XVII ст.

31. Охарактеризуйте причини козацько-селянських повстань кінця XVI – першої половини XVII ст. та цілі їх учасників.

32. Проаналізуйте діяльність православних братств в Україні у XVI – першій половині XVII ст. Як їх вплив позначився на церковному житті та розвитку української культури цього часу?

33. Які факти свідчать про посилення соціального та національно-релігійного гноблення українців напередодні визвольної війни середини XVII ст.?

34. Назвіть етапи (періоди) національно-визвольної війни 1648-1657 рр. і дайте їм узагальнюючу характеристику.

35. Запорозьку Січ вважають зразком організації державного життя в Україні часів Визвольної війни. Виявіть спільне й відмінне в устрої Запорозької Січі та держави Війська Запорозького. Поясніть причини розбіжностей.

36. Дайте оцінку українсько-російської угоди 1654 р.

37. Що дає змогу трактувати повстання українців середини XVII ст. проти польської влади й еліти (панівних станів) як визвольну й антифеодальну війну?

38. Дайте оцінку національно-визвольній війні під керівництвом Богдана Хмельницького.

39. Які причини існування в історії України періоду, який образно називають «руїною»?

40. Охарактеризуйте адміністративно-територіальний та політичний устрій Гетьманщини, її соціально-економічне становище.

41. Які наслідки мав період «руїни» для української нації, державності та культури?

42. Якими мотивами політичного й особистого характеру міг керуватися І.Мазепа, вступаючи в антиросійський союз з Карлом XII?

43. Проаналізуйте причини провалу намірів гетьмана І. Мазепи і його послідовників («мазепинців») забезпечити незалежність Козацькій державі.

44. Автор Г.К. Швидько оцінює «Пакти і конституції» П. Орлика як «найпершу в світі демократичну конституцію», тоді як відомий історик І. Крип'якевич вважав їх документом, що мав «егоїстично класовий чи груповий характер: ішлося про охорону і збільшення соціальних та політичних «вольностей» окремих груп, а не про зріст і забезпечення держави». Як Ви оцінюєте цей документ? Обґрунтуйте свою точку зору.

45. Назвіть заходи Катерини II по остаточній ліквідації автономного устрою України.

46. Охарактеризуйте значення Запорозької Січі в історії українського народу.

47. Розкрийте причини ліквідації Гетьманщини та Запорозької Січі.

48. Охарактеризуйте мету учасників гайдамацького руху. Чи можна стверджувати, що цей рух мав антифеодальний та національно-визвольний характер? Обґрунтуйте відповідь.

49. Визначте причини поразки і наслідки Коліївщини та гайдамацького руху для українського суспільства і Речі Посполитої.

50. Проаналізуйте основні тенденції соціально-економічного розвитку України в першій половині XIX ст. Вкажіть особливості розвитку України порівняно з країнами Західної Європи.

51. Обґрунтуйте істинність (або хибність) твердження, що політика австрійського та російського урядів щодо українських земель носила колоніальний характер.

52. Визначте характерні риси українського національного відродження в кінці XVIII – у 30-х роках XIX ст. Вкажіть основні відмінності в його протіканні на східно- та західноукраїнських землях.

53. Визначте роль греко-католицького духовенства у суспільному житті українців західноукраїнських земель у ХІХ ст.

54. Схарактеризуйте програмні вимоги та діяльність Кирило-Мефодіївського братства. Яке його місце в національному русі українців?

55. Проаналізуйте культурно-освітню діяльність громад у першій половині ХІХ ст.

56. Охарактеризуйте процес урбанізації та промисловий розвиток українських земель у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Які його особливості порівняно з країнами Західної Європи?

57. Як позначилися реформи 60-70-х років ХІХ ст., на соціально-економічному розвитку Наддніпрянщини та національному житті українців?

58. Які найважливіші зміни відбулися в сільському господарстві України у другій половині ХІХ ст.?

59. Які зміни відбулися в соціальній структурі українського суспільства протягом ХІХ ст.?

60. Розкрийте основні тенденції соціально-економічного розвитку України наприкінці ХІХ-на початку ХХ ст.

61. Які заходи передбачала столипінська реформа в аграрній сфері. Які наслідки мала ця реформа для українських земель?

62. Розкрийте причини масової еміграції українців наприкінці ХІХ-на початку ХХ ст.

63. Яка роль «Громад» 60-70-х років в українському національному русі?

64. Визначте спільне та відмінне в поглядах та діяльності українських і російських народників 60-80-х років ХІХ ст.

65. Розкрийте основні напрями діяльності русофілів (москвофілів) та народовців у 60-80-ті роки ХІХ ст.

66. Розкрийте роль кооперативного руху в національному житті українців Галичини та Буковини на початку ХХ ст.

67. «В останнє десятиріччя ХІХ століття Галичина, незважаючи на власні досить важкі умови національного і економічного існування, стає центром українського руху і щодо українських земель Росії відіграє роль культурного арсеналу, де створювались і вдосконалювались засоби національного культурного та політико-громадського відродження українського народу», – писав М.Грушевський. Обґрунтуйте (або заперечте) це судження.

68. Визначте роль та місце Михайла Грушевського в громадсько-політичному житті України наприкінці ХІХ-на початку ХХ ст.

69. Які фактори спричинилися до політизації національного руху українців Наддніпрянщини на початку ХХ ст.?

70. Охарактеризуйте вплив революційних подій 1905-1907рр. у

Російській імперії на розвиток національного руху українців.

71. Революційні події 1905-1907рр. в Україні.

72. Революційні події в Горлівці.

73. Охарактеризуйте політичну платформу та діяльність українських парламентських громад у I та II Державних думах Росії.

74. Розкрийте політичні плани і наміри держав-учасниць першої світової війни щодо українських земель. Чому війна актуалізувала і загострила «українське питання»?

75. Охарактеризуйте розвиток науки на східно- та західноукраїнських землях у другій половині XIX-на початку XX ст.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО 2 МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Охарактеризуйте українські політичні партії на початку ХХст.
2. Охарактеризуйте загальноросійські політичні партії, що діяли на Україні.
3. Охарактеризуйте період лютого-березня 1917 р. як початок лютневої революції. Назвіть причини лютневої революції 1917р.
4. Наведіть факти, які свідчать про розгортання національно-визвольного руху в Україні у березні-червні 1917 р.
5. Розкрийте причини погіршення стосунків між Центральною Радою та Тимчасовим урядом після проголошення I Універсалу.
6. Охарактеризуйте діяльність М.С.Грушевського в роки революції 1917-1920 рр.
7. Охарактеризуйте діяльність В.К.Винниченка в роки революції 1917-1920 рр.
8. Охарактеризуйте зміст I Універсалу та причини його проголошення.
9. Розкрийте зміст і значення II Універсалу.
10. Охарактеризуйте політичну ситуацію в Україні у перші дні після повалення Тимчасового уряду і приходу до влади більшовиків.
11. Охарактеризуйте зміст III Універсалу Центральної Ради.
12. Розкрийте зміст і значення IV Універсалу.
13. Дайте характеристику соціальної бази більшовицького руху в Україні наприкінці 1917-на початку 1918 рр.
14. Визначте основні причини невдач у діяльності Центральної Ради.
15. У чому полягало історичне значення діяльності Центральної Ради та її уроки?
16. Складіть періодизацію історії Центральної Ради.
17. Порівняйте здобутки зовнішньої політики, яку здійснювали Центральна Рада та уряд Гетьманської держави Скоропадського, поясніть причини досягнень останньої.
18. Визначте причини непопулярності політики Гетьманського уряду Скоропадського серед населення України. Які факти свідчать про незадоволення широких народних мас, насамперед селян та робітників, діями адміністрації П.Скоропадського?
19. Охарактеризуйте політику Директорії.
20. Розкрийте суть політики «воєнного комунізму», що проводилася більшовиками в Україні (1919-1920 рр.)
21. Які причини суттєвих змін у політиці більшовиків в УСРР, що сталися на початку 20-х років?

22. Охарактеризуйте нову економічну політику (НЕП), яку проводив радянський уряд у 1921-1928 рр. Особливості НЕПу в Україні.

23. Охарактеризуйте політику українізації та її наслідки.

24. Розкрийте причини згорання радянською владою курсу на «українізацію».

25. Дайте власне визначення поняття «розстріляне відродження». У чому, на Ваш погляд, полягала трагедія української творчої інтелігенції 20-30-х років?

26. Визначте політичні та соціально-економічні причини згорання НЕПу.

27. Розкрийте сутність сталінської політики форсованої індустріалізації в Україні.

28. Розкрийте методи, якими більшовики в 1930-1932 рр. проводили колективізацію українського села.

29. Охарактеризуйте причини та наслідки голоду в Україні 1932-1933 рр.

30. Охарактеризуйте сталінізм, культ особи. Розкрийте причини їх виникнення.

31. Чи можна вважати, що колективізація за своєю суттю була державним закріпаченням селян. Обґрунтуйте відповідь.

32. Чи було збудоване в роки перших п'ятирічок в Україні суспільство за своєю суттю демократичним, соціалістичним, як це стверджувалося Конституцією України 1937 р. Відповідь обґрунтуйте.

33. У чому виявилось зміцнення сталінського тоталітарного режиму в УРСР у 30-х роках? Відповідь обґрунтуйте.

34. Розкрийте геополітичні інтереси Німеччини та СРСР щодо Західної України.

35. Охарактеризуйте політику СРСР на новоприєднаних землях Західної України в 1939-1941 рр.

36. Які, на Вашу думку, основні причини поразок Червоної армії на початку 1941 р. Великої Вітчизняної війни?

37. Охарактеризуйте політику німецького окупаційного режиму стосовно України.

38. Охарактеризуйте основні напрями розвитку антифашистського руху опору в Україні.

39. Охарактеризуйте причини та методи боротьби сталінського режиму з ОУН-УПА в роки Другої світової війни та після її завершення.

40. Висвітліть внесок українського народу в перемогу над німецьким нацизмом у роки Другої світової війни.

41. Охарактеризуйте воєнну кампанію літа-осені 1941 р.

42. В яких районах відбувався контрнаступ радянських військ в Україні на початку 1942 р. Чи був він вдалим? Відповідь обґрунтуйте.

43. Коли і як відбувся докорінний перелом в ході Великої Вітчизняної війни і II Світової війни.

44. Чи став колабораціонізм поширеним явищем серед населення України під час німецько-фашистської окупації? Відповідь обґрунтуйте.

45. Дайте оцінку діяльності українських батальйонів «Нахтігаль» і «Роланд», та Легіону українських націоналістів.

46. Охарактеризуйте «Карпатський рейд» радянських партизанських загонів.

47. У процесі яких операцій Червоної армії у 1944 р. радянські війська завершили звільнення України від німецьких окупантів? Дайте їм коротку характеристику.

48. Визначте матеріальні та фізичні втрати України в роки Другої світової війни.

49. Розкрийте причини голоду 1946-1947 рр. в Україні. Які з них мали об'єктивний, а які суб'єктивний характер?

50. Доведіть, що наприкінці 40-х на початку 50-х років в результаті відбудови народногосподарського комплексу Україна посіла традиційне місце паливно-металургійної бази Радянського Союзу.

51. Назвіть відомих Вам діячів української культури, що зазнали ідейних переслідувань у другій половині 40-х-на початку 50-х років (так звана ждановщина). Які моменти в їхній творчості не відповідали «завданням партії»?

52. Охарактеризуйте зміст реформ, здійснених у 1956-1964 рр. під керівництвом М.Хрущова в різних сферах суспільного життя. Виявіть риси їх непослідовності та суперечливості.

53. Охарактеризуйте реформи М. Хрущова. Визначте основні цілі реформ. Причини їх невдач.

54. Як Ви розумієте термін «дисидентський рух». Охарактеризуйте програму українського дисидентського руху 60-х років за такими критеріями: погляди дисидентів на державний устрій і демократичні засади його існування; національні вимоги; шляхи досягнення поставлених вимог.

55. Охарактеризуйте процес десталінізації суспільного життя в УРСР у 1956-1959 рр.

56. Охарактеризуйте промисловий розвиток України в роки семирічки (1959-1965 рр.).

57. Охарактеризуйте зовнішньополітичну діяльність УРСР наприкінці 50-х-в середині 60-х років.

58. Визначте спільні та відмінні риси економічних реформ 1965р. в УРСР в різних сферах економіки: управління народним господарством в цілому, промисловість, сільське господарство.

59. Охарактеризуйте основні течії українського дисидентства 60-80-х років. Назвіть їх учасників.

60. Охарактеризуйте стан розвитку народного господарства України у роки восьмої п'ятирічки (1966-1970).

61. Охарактеризуйте причини кризових явищ в економічному розвитку УРСР у 70-на початку 80-х років.

62. За допомогою яких заходів Генеральний секретар ЦК КПРС Ю. Андропов (1982-1984) намагався зупинити розвиток системної кризи в СРСР, а відтак в УРСР?

63. Охарактеризуйте етапи політики «перебудови» в УРСР в різних сферах суспільного життя.

64. За допомогою яких заходів радянське керівництво у 1985-1987 рр. намагалося оздоровити суспільно-політичні відносини в СРСР, відповідно і в Україні?

65. Охарактеризуйте зміни, які відбулися в процесі перебудови економічних відносин в УРСР у 1985-1990 рр.

66. Охарактеризуйте партійно-політичний процес, що відбувався в Україні у 1990-1991 рр.

67. Проаналізуйте зміни, які відбулися в партійно-політичній системі України упродовж 1991-2001 рр. Назвіть нові політичні партії та блоки, які утворилися за цей період.

68. Яка суть нового періоду соціально-політичного розвитку, після проголошення незалежності України?

69. Вкажіть ознаки економічної кризи в Україні у 2004-2009 рр.

70. Вкажіть ознаки економічної кризи в Україні у 2007-2010 рр.

71. Охарактеризуйте головні принципи зовнішньої політики України на сучасному етапі. Визначте пріоритетні напрями розвитку зовнішньої політики України на сучасному етапі.

72. За якою виборчою системою проходили вибори до Верховної Ради в 2007 р.? Які партії та політичні блоки вибороли представництво у Верховній Раді України? Дайте їх характеристику.

73. Назвіть причини так званої помаранчевої революції (листопад-грудень 2004 р). Охарактеризуйте її результати та наслідки.

74. Які завдання в економічній сфері постали перед Україною після здобуття незалежності?

75. Дайте власне визначення понять: «лібералізація цін», «приватизація», «демонополізація».

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО РЕФЕРАТІВ

1. Первіснообщинний лад на території України.
2. Трипільська культура на території України.
3. Кочівники на Україні.
4. Античні міста-держави в Північному Причорномор'ї та у Криму.
5. Зарубинецька і Черняхівська культури.
6. Давні слов'яни.
7. Розселення східних слов'ян.
8. Утворення і розвиток Давньоруської держави Київська Русь у IX-X ст.
9. Соціально-економічний розвиток Київської Русі в XI ст.
10. Політична система Київської Русі.
11. Давньоруська держава у XII ст.
12. Роздроблення давньоруської держави на окремі феодальні князівства.
13. Київські князі: Ольга, Володимир Святий, Ярослав Мудрий.
14. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали.
15. Галицько-Волинське князівство.
16. Релігійна система Київської Русі.
17. Культура Київської Русі.
18. Українські землі під владою Литви і Польщі.
19. Боротьба українського народу проти литовських і польських феодалів (30-і роки XVст.).
20. Соціально-економічні відносини на Україні наприкінці XIV- у першій половині XVI ст.
21. Виникнення козацтва.
22. Соціально-економічний розвиток України у другій половині XVI ст.
23. Брестська церковна унія.
24. Зростання козацтва у другій половині XVI ст.
25. Козацько-селянські повстання кінця XVI-початку XVII ст.
26. Козацтво – основна сила українського народу у боротьбі проти турецько-татарської агресії.
27. Видатні козацькі ватажки: Д. Вишневецький, П. Конашевич-Сагандачнний, І. Сірко, П. Дорошенко.
28. Козацько-селянські повстання в 30-х роках XVII ст.
29. Культура України в XVI-першій половині XVII ст.
30. Визвольна війна українського народу 1648-1654 рр.
31. Формування української державності в ході Визвольної війни.
32. Переяславська угода 1654 р.
33. Богдан Хмельницький – видатний державний діяч і полководець, фундатор Української гетьманської держави.
34. Соціально-економічний розвиток і суспільно-політичний устрій українських земель у складі Московської держави у другій половині XVII ст.

35. Культура України у другій половині XVII ст.
36. Україна в період Північної війни.
37. Постать Івана Мазепи в історіографії.
38. Зміни в адміністративно-політичному устрої Лівобережжя, Слобожанщини і Запоріжжя в XVIII ст.
39. Запорозьке козацтво після 1709 року. Кам'янська Січ.
40. Соціально-економічне становище Лівобережної і Слобідської України у кінці XVIII ст.
41. Завоювання Російською імперією Північного Причорномор'я і Криму в XVIII ст.
42. Правобережжя і західноукраїнські землі під іноземним гнітом у XVIII ст.
43. Культура України у XVIII ст.
44. Політичне становище українських земель у першій половині XIX ст.
45. Аграрні відносини на Україні в першій половині XIX ст.
46. Розвиток промисловості та торгівлі в Україні у першій половині XIX ст.
47. Україна у Вітчизняній війні 1812 року.
48. Декабристи та Україна.
49. Суспільно-політичний рух на Україні в другій чверті XIX ст.
50. Т.Г. Шевченко – видатний діяч української культури, учасник національно-демократичного руху.
51. Західноукраїнські землі під владою австрійської монархії (перша половина XIX ст.).
52. Розвиток української культури у першій половині XIX ст.
53. Скасування кріпосного права. Реформи 60-70 років.
54. Розвиток капіталізму в Україні.
55. Суспільно-політичне життя в українських землях (60-90 рр. XIX ст.).
56. І.Я. Франко та його роль у розвитку політичного та суспільного життя в Україні.
57. М.П. Драгоманов та його місце в суспільно-політичному русі.
58. Аграрні відносини початку XX ст.
59. Індустріальний розвиток України на початку XX ст.
60. Західноукраїнські землі 60-90 рр. XIX ст.
61. Суспільно-політичний рух на початку XX ст.
62. Революційні події 1905-1907 рр. в Україні.
63. Україна в період Першої світової війни.
64. Культура України у другій половині XIX-на початку XX ст.
65. Багатовекторність української революції 1917-1920 рр.
66. Політичні постаті української революції. М. Грушевський. В. Винниченко.
67. Громадянська війна в Україні.
68. Донецько-Криворізька республіка

69. Західноукраїнські землі в 1918-1919 рр.
70. Політичне становище в радянській Україні на початку 20-х рр.
71. Економіка та соціальні відносини в Україні за часів НЕПу.
72. Суспільно-політичне життя в радянській Україні в 20-і рр.
73. Культурне життя в радянській Україні в 20-і рр.
74. Індустріалізація в Україні.
75. Суцільна колективізація сільського господарства.
76. Голод 1932-1933 рр. в Україні.
77. Суспільно-політична обстановка в Україні в 1930-і роки.
78. Культурні процеси в Україні в 30-і рр.
79. Західноукраїнські землі в 1921 -1939 рр.
80. Початок Великої Вітчизняної війни. Воєнні дії на території України у червні 1941-липні 1942 рр.
81. Німецько-фашистський окупаційний режим.
82. Всенародна боротьба проти німецько-фашистських загарбників.
83. Визволення України від німецько-фашистських загарбників. Завершення війни (1943-1945 рр.).
84. Суспільно-політичне життя України в 1945-1953 рр.
85. Соціально-економічний розвиток України у повоєнні роки.
86. Розвиток науки і культури України у 1945-1953 рр.
87. Зміни в суспільно-політичному житті України в середині 1950-х-на початку 60-х років.
88. М.С. Хрущов і Україна.
89. Політичний портрет П.Ю. Шелеста.
90. Український дасидентський рух.
91. Соціально-економічні реформи середини 1950-х-початку 60-х рр.
92. Суперечливі процеси в розвитку науки і культури України за часів хрущовської «відлиги».
93. Наростання кризи у соціально-економічному житті України (1965-1985 рр.).
94. Соціально-політичне життя України у середині 1960-х-на початку 80-х рр.
95. Економічні перетворення та соціальні зміни в Україні в 1985-1991 рр.
96. Суспільно-політичне життя України у другій половині 1980-х рр.
97. Розбудова незалежної Української держави в 90-і рр. ХХ ст.
98. Соціально-економічне становище незалежної України.
99. Наука і культура України в умовах незалежності.
100. Україна на міжнародній арені в 90-і рр. ХХ ст.
101. Українська діаспора. Історія та сучасність.
102. Національно-мовна ситуація в Україні.
103. Національна символіка України.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Завершальним етапом у вивченні курсу «Історія України» є підсумковий контроль знань студентів, який здійснюється у формі заліку чи іспиту. До нього допускаються студенти, які повністю виконали вимоги навчального процесу: прослухали курс лекцій, опрацювали питання семінарських занять і приймали участь у їх обговоренні у групі, своєчасно підготували і захистили реферат.

Залік – це форма контролю, сутність якого полягає в оцінці рівня засвоєння студентом навчального матеріалу впродовж семестру на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, тестуваннях тощо. Під час складання заліку оцінювання рівня успішності знань студента здійснюється за двобальною шкалою – «зараховано» чи «не зараховано».

Іспит – це форма контролю засвоєння студентом програмного матеріалу з окремої дисципліни за навчальний рік. Він може здійснюватись у двох формах: усній чи письмовій. При цьому письмовий іспит за необхідності може доповнюватися співбесідою викладача-екзаменатора зі студентами. Під час складання іспиту оцінювання знань успішності студента визначається за 4-бальною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

З метою полегшення підготовки до іспиту з історії України подаємо орієнтовні критерії оцінок знань студентів:

– **«відмінно»**, якщо він твердо засвоїв програмний матеріал, продемонстрував глибоке та всебічне знання історичних джерел, уміння послідовно, логічно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати історичні факти і події, вміє робити порівняльну характеристику різних думок, історичних подій та процесів, обстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, робити правильні й достатньо аргументовані висновки й узагальнення, чітко орієнтується в науковій періодизації історії України, правильно відповідає на додаткові запитання;

– **«добре»**, якщо він засвоїв програмний матеріал, вивчив основні джерела, вміє послідовно та логічно викладати матеріал, робить в основному правильні та аргументовані висновки й узагальнення, але разом із тим допускає окремі неточності під час висвітлення проблеми чи відповідаючи на додаткові запитання, що свідчить про недостатньо глибоке засвоєння програмного матеріалу;

– **«задовільно»**, якщо в засвоєнні ним програмного матеріалу виявлені суттєві прогалини, у відповідях на запитання допущені помилки, неправильні формулювання, вони не ґрунтуються на достатньому знанні

історичних фактів, матеріал викладено недостатньо послідовно, логічно та аргументовано, відповіді на додаткові запитання – невпевнені й неточні;

– **«незадовільно»**, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, основного змісту джерел, відповідає на питання непослідовно, нелогічно, без належної аргументації, припускається суттєвих помилок у висновках, під час викладання фактів і подій, не дає відповідей на додаткові запитання.

Студент у процесі навчальної діяльності повинен навчитися правильно готуватись до заліків чи іспитів, продумувати свої відповіді на екзаменаційні запитання, виділяти й ставити в логічну послідовність ключові думки, відповідати не розгорнуто, а використовуючи певну схему, певний порядок викладу, вказуючи лише головні думки, намагаючись відобразити логічну послідовність змісту всієї теми.

У ході підготовки до заліків чи іспитів студент має зосередити головну увагу на трьох взаємопов'язаних і взаємозумовлених аспектах навчальної діяльності:

- а) самоконтролі, самооцінці, самоаналізі;
- б) закріпленні та розвитку індивідуальних навчальних навичок;
- в) вмінні справлятися зі стресовими ситуаціями, викликаними суб'єктивними чи об'єктивними обставинами.

Для того, щоб студент у ході самостійної підготовки до контролю знань не розгубився й не заплутався у великому обсязі матеріалу, пропонуємо дотримуватись таких порад:

- 1) запишіть коротко все, що ви можете згадати з тієї теми, яку ви збираєтесь повторювати;
- 2) перевірте фактичну точність того, що ви пам'ятаєте;
- 3) перегляньте конспект, порівнюючи його з текстом підручника, приділяючи особливу увагу ключовим моментам та заголовкам;
- 4) уважно перечитайте навчальний матеріал з теми, яку повторюєте, виділяючи головні думки;
- 5) самостійно перевірте рівень засвоєння матеріалу, використовуючи логічну схему чи конспект;
- 6) перевірте, наскільки якісно ви запам'ятали весь матеріал.

В АДІ ДВНЗ «ДонНТУ» іспит з історії України складається в письмовій формі, що зумовлює певні особливості. Під час письмового викладення відповіді на екзаменаційне запитання студентам варто дотримуватися такої структурної схеми:

- 1) вступ (стисле викладення основних аспектів змісту);
- 2) розкриття теми (головні факти, аргументи);
- 3) підсумки (коротке резюме, оцінка та висновки).

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Обґрунтуйте зростаюче значення вивчення історії України на сучасному етапі її розвитку.
2. Розкрийте мету та завдання курсу «Історія України».
3. Які основні періоди української історії можна виділити сьогодні? Дайте їх загальну характеристику, розкрийте особливості.
4. Класифікуйте джерела з історії України за типами та видами, розкрийте їх особливості, значення.
5. Охарактеризуйте основні віхи зародження людської цивілізації на території України.
6. Охарактеризуйте ймовірні ареали розселення стародавніх слов'ян та основні етапи формування східного слов'янства.
7. Проаналізуйте особливості побуту, звичаїв та вірувань східних слов'ян.
8. Охарактеризуйте основні етапи формування Київської держави.
9. Охарактеризуйте особливості політичного та соціально-економічного розвитку Русі у X – XI ст.
10. Охарактеризуйте державну і просвітницьку діяльність князя Володимиром.
11. Охарактеризуйте державну політику Ярослава Мудрого.
12. Доведіть прогресивну роль прийняття християнства в Київській Русі.
13. Розкрийте причини і особливості феодальної роздробленості Київської Русі.
14. Доведіть, що напад монголо-татар на Україну приніс їй політичну і економічну руїну.
15. Визначте місце Галицько-Волинського князівства в XIII – першій половині XIV ст.
16. Охарактеризуйте основні досягнення культури Давньоруської держави та пам'ятки цієї культури, які дійшли до наших часів.
17. Доведіть закономірність виникнення українського козацтва.
18. Дайте оцінку Запорозькій Січі, її устрою та господарству. Покажіть роль Д. Байди-Вишневецького в її розвитку.
19. Доведіть, що в кінці XIV ст. зросли значення і роль українського козацтва.
20. Проаналізуйте діяльність церкви, школи, братств України в литовсько-польську добу.
21. Покажіть становище Галичини під Польщею і розкрийте суть Люблінської унії XVI ст. в цьому контексті.
22. Вкажіть основні причини і наслідки прийняття Берестейської

релігійної унії 1596 р.

23. Визначте роль козацтва у розгортанні національно-визвольного й антикатолицького руху наприкінці XIV – в першій половині XVII ст.

24. Проаналізуйте причини поразки народних повстань кінця XVI – першої половини XVII ст.

25. Розкрийте причини, характер, рушійні сили та перші наслідки визвольної війни українського народу середини XVII ст. в 1648 р.

26. Вкажіть основні події національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст., що відбулися у 1649-1650 рр. та дайте їм оцінку.

27. Доведіть, що битва під Берестечком 1651 р. мала трагічні наслідки для України.

28. Обґрунтуйте необхідність прийняття Переяславських угод 1654 р., покажіть їх суть та значення для долі українського народу.

29. Доведіть, що в період визвольної війни українського народу в середині XVII ст. була в основному сформована Українська держава.

30. Розгляньте, як сучасна історична наука оцінює події 1648-1657 рр.?

31. Порівняйте діяльність гетьманів України після смерті Б. Хмельницького.

32. Розкрийте основні передумови й причини «Руїни» (1663-1687).

33. Визначте головні автономні права і привілеї, якими користувалася Гетьманщина у складі Російської держави.

34. Яке значення мали реформи Петра I для Гетьманщини?

35. Охарактеризуйте роль І. Мазепи в історії України.

36. Охарактеризуйте особливості соціально-економічного розвитку України у XVIII ст.

37. Чим були зумовлені гайдамацький і опришківський рух в Україні?

38. Визначте спільні ознаки народних рухів XVIII ст. в різних регіонах України.

39. Охарактеризуйте наслідки поділу Польщі для українських земель.

40. З'ясуйте роль козацтва у перемозі Росії в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.

41. Чому було ліквідовано Запорозьку Січ? З'ясуйте історичне значення Запорозької Січі та Гетьманщини.

42. Визначте чинники, які забезпечили унікальну роль Києво-Могилянської академії в історії української культури та культури інших слов'янських народів.

43. Визначте основні причини занепаду феодально-кріпосницької системи в Україні в першій половині XIX ст.

44. Визначте, як вплинув декабристський рух на історію України.

45. Як планували розв'язати національне, зокрема українське, питання в Російській імперії діячі декабристського руху?

46. Охарактеризуйте програмні документи Кирило-Мефодіївського братства.

47. Проаналізуйте діяльність «Руської трійці» в аспекті становлення національної свідомості на західноукраїнських землях.

48. З'ясуйте значення реформи 1861 р. для політичного та економічного розвитку України.

49. Визначте особливості розвитку капіталізму в Україні.

50. Чим було зумовлене переміщення центру національно-визвольного руху в 70-90-ті роки ХІХ ст. до Західної України?

51. Розкрийте програмні цілі діяльності громадівців.

52. Що було відмінного і спільного у суспільно-політичних позиціях народовців і москвофілів?

53. Дайте характеристику діяльності народників в Україні.

54. Проаналізуйте процес створення та діяльності робітничих і соціал-демократичних організацій в Україні (1870-1890 рр.).

55. Дайте оцінку соціально-економічному розвитку України на початку ХХ ст. Розкрийте вплив економічної кризи 1900-1903 рр. на цей розвиток.

56. Проаналізуйте події революції 1905-1907 рр. в Україні. Чим була зумовлена активізація українського національно-визвольного руху в цих подіях?

57. З'ясуйте, чому аграрна реформа П. Столипіна мала в Україні найбільший успіх.

58. Розкрийте зміст українського питання в роки Першої світової війни.

59. Охарактеризуйте початок Української революції, діяльність Центральної Ради та її боротьбу за автономію України (березень – жовтень 1917 р.).

60. Розкрийте головні напрямки діяльності Української Народної Республіки від проголошення до гетьманського перевороту.

61. Охарактеризуйте внутрішню та зовнішню політику Української гетьманської держави.

62. Як і з якою метою створювалась Директорія УНР? Проаналізуйте політику її уряду у 1918 – на початку 1919 рр.

63. Визначте фактори, які зумовили утворення Української радянської республіки.

64. Охарактеризуйте становище Західної України в 1918-1920 рр.

65. Розкрийте причини поразки та історичне значення Української революції.

66. З'ясуйте сутність переходу від політики «воєнного комунізму» до непу.

67. Охарактеризуйте політичний процес утворення СРСР.
68. Визначте наслідки «сталінського стрибка» в індустріалізацію.
69. Дайте розгорнуту оцінку колективізації в Україні (1930-1932 рр.).
70. Розкрийте форми і методи колективізації в Україні. Вкажіть причини і наслідки голоду 1932-1933 рр.
71. Розкрийте перебіг масових репресій в УСРР наприкінці 1920-х – у 1930-х рр., покажіть їх згубні наслідки в усіх сферах життя суспільства.
72. Охарактеризуйте основні здобутки української культури та її трагічні сторінки у 20-30-ті роки ХХ ст.
73. Як вплинули на міжнародну ситуацію таємні протоколи Пакту про ненапад і Договору про дружбу і кордон між СРСР і Німеччиною 23 серпня і 28 вересня 1939 року?
74. Визначте причину і мету нападу фашистської Німеччини на СРСР.
75. З'ясуйте причини поразок Червоної Армії на початку війни.
76. Визначте сутність «нового порядку», встановленого нацистами на окупованих землях України.
77. Охарактеризуйте основні форми руху опору на окупованих землях України.
78. Охарактеризуйте процес визволення України від окупантів.
79. Який внесок зробив український народ у перемогу над фашизмом? Яка ціна Перемоги?
80. Проаналізуйте геополітичні наслідки Другої світової війни.
81. Визначте основні особливості відбудови промисловості республіки у перше повоєнне десятиліття.
82. До яких наслідків призвів наступ сталінізму у післявоєнні роки?
83. Охарактеризуйте основні причини голоду 1946-1947 рр.
84. Як відбувалась радянська західних областей України у післявоєнні роки?
85. Охарактеризуйте особливості процесів десталінізації в Україні.
86. Якими причинами були викликані зміни в системі управління народним господарством на межі 50-60-х років і яке значення вони мали для України?
87. Визначте причини невдач реформ у сільському господарстві в другій половині 50-х – першій половині 60-х років.
88. Чому непослідовність політики десталінізації згубно позначилася на розвиткові української культури в період хрущовської «відлиги»?
89. Проаналізуйте причини провалу економічних реформ другої половини 60-х років.
90. У чому полягали особливості промислового розвитку України у 70-х – першій половині 80-х років і який термін найточніше характеризує її стан (криза, застій)?

91. Чим були зумовлені зміни в сільському господарстві 70-х – першої половини 80-х років і чому Продовольча програма 80-х років не досягла мети?

92. Визначте основні чинники, які ініціювали розгортання дисидентського руху в Україні.

93. За яких умов розвивалась українська культура у 70-х – першій половині 80-х років? Які її досягнення найбільш вплинули на зміни в суспільно-політичному житті?

94. Охарактеризуйте нові тенденції та чинники, які з'явилися у зовнішньополітичній діяльності української дипломатії в другій половині 60-х – першій половині 80-х років.

95. Проаналізуйте взаємозв'язок наростання економічної кризи наприкінці 80-х – на початку 90-х років і виникнення передумов розпаду СРСР.

96. Визначте причини невдач ринкових реформ в Україні на сучасному етапі.

97. Охарактеризуйте передумови наростання кризи в сільськогосподарському виробництві в незалежній Україні.

98. Проаналізуйте роль партій та рухів, які виникли в Україні наприкінці 80-х – на початку 90-х років, в активізації суспільно-політичного життя.

99. Якими причинами можна пояснити різкий спад життєвого рівня населення в Україні та наростання соціальної диференціації суспільства на сучасному етапі.

100. Які зміни сталися в культурному житті України після проголошення незалежності? Які діячі культури вплинули на суспільно-політичне життя України?

101. Охарактеризуйте основні напрями зовнішньополітичної діяльності незалежної України.

102. Проаналізуйте процеси в суспільному, політичному, економічному житті України, які ініціювали події, що увійшли в історію під назвою «помаранчева революція».

103. Дайте характеристику конституційному процесу в незалежній Україні.

104. Визначте головні напрямки діяльності уряду на сучасному етапі.

105. Охарактеризуйте основні явища суспільно-політичного життя України на сучасному етапі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко О.Д. Історія України: посіб. для вищ. навч. закл. / О.Д. Бойко. – К.: ВЦ «Академія». 2010. – 687 с.
2. Бойко О.Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991рр.): навч. посіб. / О.Д. Бойко. – К., 2004. – 578 с.
3. Гетьмани України. Історичні портрети. – К.: Наукова думка, 2008. – 397 с.
4. Гончарук П.С. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ ст. / П.С. Гончарук. – К.: Либідь, 2005. – 578 с.
5. Греченко В.А. Історія України. Модульний курс / В.А. Греченко. – Харків: Генеза, 2009. – 184 с.
6. Грушевський М.С. Очерк истории украинского народа М.С. Грушевський. – К.: Либідь, 1991. – 346 с.
7. Грушевський М.С. Історія України-Руси: у 11 т.; 12 кн. / М.С. Грушевський. – К.: Наукова думка, 1991-1998. – 752 с.
8. Гудзь В.В. Історія України / В.В. Гудзь. – К.: Слово, 2003. – 327 с.
9. Земерова Т.Ю. Історія України: Схеми і таблиці / Т.Ю. Земерова, І.М. Скирда. – Харків: Генеза, 2010. – 118 с.
10. Земерова Т.Ю. Всесвітня історія: Схеми і таблиці / Т.Ю. Земерова. – Харків: Генеза, 2010. – 156 с.
11. Давня історія України: Навч. посіб. для вищ. навч. закл.: у 2 т. / П.П. Толочко, С.Д. Крижицький, В.Ю. Мурзін та ін. – К.; Либідь, 1994. – 648 с.
12. Історія України. Документи і матеріали / уклад. В.Ю. Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.
13. Історія України в особах. ХІХ-ХХ ст. – К.: Слово, 2005. – 395 с.
14. Історія України: навч. посіб.; за заг. ред. В.А. Смолія. – К.: Альтернатива, 1997. – 576 с.
15. Історія України: нове бачення : у 2т. / за ред. В.А. Смолія. – К.: Україна, 1995-1996. – 532 с.
16. Кирило-Мефодіївське товариство: у 3 т. – К.: Освіта, 2005. – 275 с.
17. Король В.Ю. Історія України: навч. посіб. / В.Ю. Король. – К., 2005. – 366 с.
18. Нація і держава. – Донецьк: ДонНУ, 2008. – 255 с.
19. Рибалка І.К. Історія України: підручн. для іст. ф-тів вищ. навч. закл.: у 3-х ч. / І.К. Рибалка. – Харків: Основа, 1995, 1997, 2004. – 485 с.
20. Політична історія України ХХ століття: у 6 т. – К.: Освіта, 2003.
21. Політична історія України; за ред. В.І.Танцюри. – К.: Наукова думка, 2007. – 580 с.

22. Попович М.В. Нарис історії культури України / М.В. Попович. – К.: «АтрЕк», 1998. – 455 с.
23. Світлична В.В. Історія України: навч. посіб. / В.В. Світлична. – К.: Освіта, 2005. – 327 с.
24. Історія України: навч. посіб. / Скрипник М.О., Домбровська Л.Ф., Красовський В.М. та ін. – К.: Центр навч. літ., 2003. – 545 с.
25. Толочко П.П. Київська Русь / П.П. Толочко. – К.: Освіта, 2002. – 273 с.
26. Чорнобильська трагедія. Документи і матеріали. – К.: Наукова думка, 2002. – 211 с.
27. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: у 3 т. / Д. Яворницький. – К.: Освіта, 1992. – 646 с.
28. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. / Н. Яковенко. – К.: Освіта, 1997. – 563 с.
29. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – К.: Освіта, 2005. – 518 с.

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Ковальова Ольга Валентинівна
Шипович Марина Анатоліївна
Лук'яненко Володимир Петрович

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ 1-ГО КУРСУ ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ)**

Підписано до випуску 12.05.2011 р. Гарнітура Times New.
Умов. друк. арк. 3,0. Зам. № 86.

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Автомобільно-дорожній інститут
84646, м. Горлівка, вул. Кірова, 51
E-mail: druknf@rambler.ru

Редакційно-видавничий відділ

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2982 від 21.09.2007р.